

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande
2021-03-10

Beteckning
500-58080-2020

Sida
1(3)

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se

Utvinning ur alunskiffer - Kunskapssammanställning om miljörisker och förslag till skärpning av regelverket

Er beteckning: N2020/03167

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över Näringsdepartementets betänkande av 2020 års Alunskifferutredning (SOU 2020:71).

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Västra Götaland anser att utredningens förslag på förtydliganden i regelverket bör genomföras. Kraven är dock inte tillräckliga utan bör skärpas ytterligare för att styra utvecklingen mot utvinning ur sekundära material. Lämplighetsprövningen behöver också få tydligare direktiv vad gäller krav på miljökompetens.

Vi delar bilden att en fortsatt kunskapshöjning om hanteringen av miljörisker i samband med utvinning ur alunskiffer är viktig.

1 Författningsförslag

De föreslagna förändringarna i lagstiftningen är bra men innebär ingen direkt förändring gentemot nu, snarare förtydliganden. Vi saknar en skärpning av lagstiftningen, vilket var syftet med uppdraget.

Krav på lämplighet och kompetenskrav för verksamhet i alunskiffer bör inte enbart ställas vid koncessionsansökan utan det bör även vara ett krav på lämplighet vid ansökan om undersökningstillstånd. Detta för att även undersökningar i många fall kan orsaka betydande miljöskador, särskilt vid fältundersökningar i alunskiffer. Vi anser därför att samma förändring ska föras in i 2 kap. 2 § som utredaren föreslår i 4 kap. 2 §. Lämplighetsprövningen behöver få tydligare direktiv vad gäller krav på miljökompetens. Nuvarande lämplighetsprövning är inte tillräcklig, då den snarare är inriktad mot ekonomiska resurser än miljökompetens. Frågan kan eventuellt hanteras i en myndighetsgemensam vägledning för tillämpning av dessa bestämmelser.

5 Kunskapssammanställning

Vi delar bilden att en fortsatt kunskapshöjning om hanteringen av miljörisker i samband med utvinning ur alunskiffer är viktig. Vi vill även lyfta några av våra erfarenheter som inte framgår av utredningen.

Ranstadsverket - en före detta urangruva

Länsstyrelsen Västra Götaland har erfarenheter av problematiken från tidigare brytning av alunskiffer för uranutvinning vid Ranstadsverket. Vi vill uppmärksamma att en samlad erfarenhetsrapport har tagits fram under år 2020 där det kan finnas värdefullt underlag inför kommande arbete.

Rödfyr

Vi har under ett antal år arbetat med föroreningssituationen vid rödfyrshögar¹. En erfarenhet från det arbetet är att vittrande alunskiffer kan orsaka större miljöproblem än rödfyr, särskilt då buffrande kalk finns inblandad i rödfyren. Länsstyrelsen har samlat information om rödfyr i en vägledning där det i en bilaga listas utförda undersökningar/utredningar i Västra Götaland.

<http://www.ebhportalen.se/SiteCollectionDocuments/Övrigt/Omraden-med-rodfyr-vagledning-2014.pdf>

6.4 Övriga överväganden

Utredningen lyfter frågan ”Krav på redovisning av möjlig utvinning” i kapitel 6.4 men har valt att inte föreslå en reglering kring detta.

Vi anser att en tydligare skärpt reglering i lagstiftningen skulle öka möjligheterna att styra utvecklingen mot utvinning ur sekundära material. Krav bör kunna ställas på verksamhetsutövarna för att styra mot att de i första hand ska utvinna aktuella ämnen ur sekundära källor/restprodukter. Innan nya alunskiffergruvor kan tillåtas borde möjligheterna att utvinna aktuella ämnen ur sekundära material ha utretts. Detta krav bör ställas på den verksamhetsutövare som vill ansöka om utvinning. Ett sätt kan vara att i samband med samråd och ansökan formulera ett tydligt krav på att alternativa (sekundära) källor för utvinning av aktuella ämnen ska utredas och redovisas. Detta ligger också i linje med den strategi om cirkulär ekonomi som Sverige antagit.

I Västra Götaland finns till exempel ett stort antal rödfyrshögar som innehåller samma ursprungsämnen som alunskiffer. Dessa högar innebär i sig miljöproblem och någon efterbehandling har inte skett. Potentialen för utvinning av metaller och mineral från sådana restprodukter kan vara betydande, och kan också ge földeffekten att en miljömässigt godtagbar efterbehandling kan komma till stånd. Andra metaller och mineral i sekundära källor, till exempel slagger och elektronikavfall kan också vara betydande och något som också bör utredas i tidigt skede.

De juridiska frågeställningar som kan vara kopplade till sekundärutvinning bör utredas skyndsamt. Frågan bör kunna införlivas i det uppdrag Sveriges geologiska

¹ Rödfyr är en restprodukt från bl.a. kalkbränning men även från alunframställning samt oljeutvinning.

undersökning föreslås få i budgetpropositionen för 2021. Vi vill särskilt lyfta frågan om rödfyrshögarna, som vi ser kan utgöra en mycket stor potential för vissa eftertraktade ämnen och en möjlighet att få till stånd efterbehandlingsåtgärder vid dessa platser. Det är dock viktigt att påpeka att det i många fall föreligger ett kulturhistoriskt intresse i bevarandet av lämningar från svunna tiders verksamheter vilket kan komma att stå i konflikt med ett nyttiggörande från bland annat rödfyrshögar.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze med länsmiljöingenjören Anna-Karin Davidsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också miljöskyddsdirektören Ulrika Samuelsson och landskapsarkitekten John Dagobert medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Kopia till

lotta.lewin-pihlblad@regeringskansliet.se